

2013 TÜRK KÜLTÜR BAŞKENTİ OLMASININ ARDINDAN ESKİŞEHİR

2013 After the Turkish Capital of Culture to Be Eskişehir

Gönderim Tarihi: 08.06.2016

Kabul Tarihi: 19.10.2016

Meryem AKOĞLAN KOZAK*

ÖZ: 2013 yılında Eskişehir Türk Dünyası Başkenti olmuştur. Kültür başkenti olmak Eskişehir'e kültür alanında olduğu kadar, kültür turizm alanında da birtakım kazanımlar sağlamıştır. Bir yıl süren bu etkinlik kapsamında, 400 den fazla etkinlik ve 350 den fazla proje yapılmıştır. Bu bağlamda, 20 ülkeden yaklaşık 100 bin kişi farklı dönemlerde konaklama yapmış, 300 bin kişi ise gününbirlik ziyaret etmiştir. Şehirdeki oteller bu süre zarfında ortalama %90 doluluk oranıyla çalışmıştır. Ayrıca, Türk dünyası ülkelerindeki sanayici ve işadamları da bu etkinliklerle ilgili olarak şehre gelmiş, Eskişehir, bu vesileyle tüm Türk dünyasına tanıtılmıştır. Türk Dünyası Kültür Başkenti olmak şehre büyük bir katma değer kazandırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür Turizmi, Türk Kültür Başkenti, Eskişehir.

ABSTRACT: Eskişehir became the capital of the Turkish World in 2013. This has provided Eskişehir a number of achievements in the field of cultural tourism as well as in the field of culture. Within this event, more than 400 events and 350 projects have been organized for a year. In this context, approximately 100 thousands of people from 20 countries have accommodated during different periods and 300 thousands of people have visited the city for a one-day period. Hotels in the city worked with a 90% average occupancy rate during this time. In addition, the Turkish industrialists and businessmen in Turkish World came to the city in connection with this event and Eskişehir was introduced to the Turkish World by this means. Thus, being the culture capital of Turkish World has brought a great value to the city.

Keywords: Cultural Tourism, Turkish Capital of Culture, Eskişehir.

* Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi/İşletme Fakültesi/Konaklama İşletmeciliği Bölümü, mkozak@anadolu.edu.tr

GİRİŞ

Türk kültürü, geçmişten günümüze kadar olan süreçte Türklerin sahip oldukları devletlerde veya yaşadıkları bölgelerde gelişme göstermiştir. Horasan, Kazan, Bağdat, Kaşgar, İstanbul, Konya, İskenderiye bu bağlamda çarpıcı örnekler olarak verilebilir. Kültür konusu, şehir ilişkisi üzerinden düşünüldüğünde, Türk tarihinin en önemli şair, yazar ve bilim insanlarının kültür merkezleri ve kültür şehirlerinde yetişmiş olduğu dikkat çekmektedir. Tarihi süreç içerisinde, Türk dünyası eskiye göre çok daha geniş bir alana yayılmış ve bu değişimden Türk kültür merkezleri de nasibini almıştır. Bazen işgal altında bir toprağa dönüşmüş, bazen de adı bile kalmamıştır. Ancak Türkler sanat ve estetik yetenekleri sayesinde yeni kültür merkezleri oluşturmaya ve burarlarda ürettiklerini insanlığa sunmaya devam etmişlerdir. Özellikle, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Türk tarihi ve kültürü daha kapsamlı olarak araştırmaya başlanmış, Türk dünyasına ilişkin çok sayıda kongre ve kurultay gerçekleştirilmiştir.

Bugün, Türk kültür coğrafyası kapsamında, Balkanlardan Çin'e kadar çok geniş bir sahada birçok ülke ve kültür merkezleri yer almaktadır. Bu merkezler ve şehirlere olan farkındalığı artırmak, Türk kültürünü yaşatıp, beslemek için gerçekleştirilen faaliyetlerden biri de şehirlerin markalanmasıdır. Bu bağlamda kabul gören Avrupa Kültür Başkenti, Amerika Kültür Başkenti, Doğu Asya Kültür Başkenti gibi uygulamalara, 2010 yılında TÜRKSOY (Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı) tarafından önerilen Türk Dünyası Kültür Başkenti de eklenmiştir. 2012 yılında Astana (Kazakistan) ilk Türk Dünyası Kültür Başkenti olmuş, bunu 2013 yılında Eskişehir takip etmiştir (eskisehir2013.org.tr, 10.04.2013). 2014 yılında Kazan (Tataristan), 2015 yılında Mevr (Türkmenistan) ve 2016 yılında ise Şeki (Azebeycan) Türk dünyası başkenti olmuştur. Eskişehir'in seçilmesinde öncelikle, farklı kültürel toplulukların oluşturduğu kent kimliği belirleyici olmuştur. Bilindiği gibi Eskişehir, yerli halkın ve başta Kırım olmak üzere, Kafkasya, Balkanlar ve Kazan'dan göçenlerin uyum içinde yaşadıkları bir kenttir. Bu süreçte, somut olmayan kültürel miras öğelerinin yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarması çabaları da önemli olmuştur. Dahası Eskişehir, arkeoloji, tarih, önemli şahsiyetler, müzeler, gastronomi, el sanatları, festival ve etkinlikler gibi birçok önemli kültürel değerlere sahip olması yönüyle de bu markaya layık görülmüştür.

Eskişehir'deki Türk dünyası etkinliğinin ana teması göç olarak belirlenmiştir. Bilindiği gibi Türkler uzun yıllar Doğu'dan Batı'ya göç etmişler, sürekli yer değiştirmişlerdir. Bu hareketlilikte, doğal ve sosyal kimi gelişmelerin etkili olduğu bilinmektedir. Ancak Türklerin özellikle, Batı'ya doğru göç etmelerinin nedenleri ise hala tartışma konusudur. Göçlerin, Batı'ya doğru mecazi göç ile

ya da Türk modernleşmesi ile paralel yapılması gerektiğini ileri süren görüşler de bulunmaktadır. Eskişehir'e ilk kez 1828-1829 Osmanlı-Rus Harbi sonrasında Tatarların gelmesiyle başlayan göç süreci, 1860'larda Tatar-Çerkez göçü ile yoğunluk kazanmıştır. Bu akımlar, 93 Harbi (1877-1878) sonrasındaki Balkanlardan gelen göçlerle 1927 yılına kadar devam etmiştir (Efe, 2009).

Son dönemlerdeki akımlar da dikkate alındığında -1950'lerde eski Yugoslavya ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nden, 1980'lerde Bulgaristan'dan gelenler- Eskişehir'deki Türk dünyasının ana temasının göç olma nedeni daha iyi anlaşılmaktadır. Süregelen göç dalgalarının zaman içinde şehrin sosyal ve kültürel yaşamının gelişiminde etkili olduğu söylenebilir. Çünkü yaşanan bu göçler ilk başta şehirde ciddi oranda nüfus hareketine yol açarken, sonrasında ciddi sosyolojik değişimlere neden olmuştur (Çeken, 2013). Günümüzde Eskişehir il sınırındaki Kırım, Kafkas ve Rumeli göçmenlerinin köyleri % 42 oranına ulaşmıştır (Efe, 2009)

TÜRK DÜNYASI KÜLTÜR BAŞKENTİ VE TURİZM

Türk Dünyası, tüm Türk soylu halkları kapsayan bir geniş bir kavramdır. Ancak bazı araştırmacılar tarafından sadece Orta Asya ya da Türkistan ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Türk Dünyası, Orta Asya'ya ek olarak Türkiye, Avrupa, Kafkasya, Çin ve Rusya Federasyonu içindeki Türk bölgeleri ile Türk diasporasını kapsar. Türk Dünyası ile eş anlamlı olan *Türkeli* kavramı ise 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında tüm Türk halkları için kullanılmış coğrafi ve kültürel bir kavram olarak eskilerde kalmıştır. Çoğunlukla, Türklerin çoğunlukta olduğu bölgeler için kullanılmaktadır. Türk Dünyası kavramı, Türk halklarının Orta Asya, Anadolu, Kafkasya, Rusya-Sibirya, Orta Doğu, İran ve Balkanlar coğrafyasında genel bir yayılım gösteren Türk halklarını ve Türk devletlerini ifade etmektedir (Akyol, 2009). Bu coğrafya bazı kaynaklarda Doğu ve Batı, Türklüğü olarak da tasnif edilmektedir. Batı Türklüğü, Oğuz soyundan ve Osmanlı tebaasından gelen Türklerden oluşurken; Orta Asya'da kalan Çağatay ve Uygur soyundan gelen Türkler, Doğu Türklüğü olarak tanımlanmaktadır. Yani, Doğu Türklüğünün coğrafyası, Hazar denizinin doğusundaki topraklarda yaşayan Türk toplulukları iken Batı Türklüğü, Hazar Denizinin batısında yaşayan Türk topluluklarından oluşmaktadır. Buna göre Batı Türklüğü; Anadolu Türkleri, Rumeli Türkleri ya da Balkan Türkleri (Yunanistan, Bulgaristan, eski Yugoslavya ve Moldovya Türkleri), Azeriler, Irak Türkmenleri, Suriye Türkleri, Kıbrıs Türkleridir. Doğu Türklüğü ise Batı ve Doğu Türkistan'daki Türk topluluklarından oluşmaktadır (Kavuncu, 2010). Batı Türklüğünde bugün bağımsız devletler olarak Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetleri ile Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından kurulan Azerbaycan yer

almaktadır. Diğer taraftan, Doğu Türklüğünde ise yine Sovyetler Birliği'nin yıkılması ile bağımsızlığına kavuşan Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Tacikistan bulunmaktadır (Yılmaz ve Kavuncu, 2014).

Türklük ve devlet kavramlarına ilave olarak açıklanması gereken bir diğer kavram ise başkenttir. Esasında her devlet, devlet felsefesini öncelikle başkente yansıtır. Bundan dolayı, sosyo-ekonomik kalkınmada ve değerlendirmelerde öncelikle başkentler ele alınır ve söz konusu devletin yurttaşlık felsefesi, politik kültürü, ekonomik stratejileri, sosyal politikaları özetle, devlet niteliği bu anlamda kritik edilir. Başka bir ifadeyle başkentler, ilgili olduğu devletin kültürünü, ekonomisini ve tüm diğer toplumsal özelliklerin bir bileşkesidir (wikipedia.org, 2.12 2015). Bu bağlamda, Türk dünyası kültür başkentliği; belirli bir düzeyde kültürel mirasa ya da önemli bir tarihe sahip, geleneksel ve çağdaş sanatın örneklerinin sergilendiği şehirleri temsil eden önemli bir kent markası ya da kimliğidir. Türk dünyası kültür başkenti olan bir şehir yıl boyunca kültür sektörünün her alanında çok sayıda proje ve etkinliklere ev sahipliği yapar (Çevik ve Yıldırım Saçılık, 2015). Kültürel mirasın korunmasına ve yaşatılmasına yanında, ülkenin kültürel tanınırlığını artırır, farkındalık yaratır.

Uluslararası ilişkilerde yeni dengelerin kurulmasını gözönüne alarak, bölge ve dünya çapında yeni kültürel yapılaşmayı desteklemek ve Türk dünyası kapsamındaki ülkeler arasındaki ilişkileri kuvvetlendirmek amacıyla oluşturulan (tdkb.nevsehir.edu.tr, 06.03. 2015) Türk Dünyası Kültür Başkentliğinin diğer amaçları şöyle sıralanabilir (zaman.com.tr, 12.5.2015):

- Türk dili konuşan halklar ve ülkeler arasında dostane ilişkiler kurarak, ortak Türk kültürünü, dilini, tarihini, sanatını, gelenek ve göreneklerini araştırarak ortaya çıkarmak, geliştirmek, korumak, gelecek kuşaklara aktarmak ve kalıcı kılmak.
- Bilimsel, kültürel, sanatsal araştırma, inceleme ve etkinlikler yaparak, kültürel birliği ve dayanışmayı sağlamaya çalışırken dünya barışına, uygarlığına, bilime ve sanata katkıda bulunmak.
- Türk kültürünün sevgi, hoşgörü ve akılcılık ilkelerine dayandığının bilinci içinde, Türk kültürünün uluslararası düzeyde benimsenmesine, yaygınlaştırılmasına çalışmak, bu yolda uygarlığa dünya barışına ve insan haklarına hizmet etmek.
- Türk dünyası halklarının ortak geçmişini, tarihini, dil ve edebiyatını, kültür ve sanatını bir bütün halinde ele alan bilimsel araştırmaları güçlendirmek.
- Ulusal tarihi, ana dili, edebiyatı, kültür ve sanatı, gelenek ve görenekleri gelecek nesillere taşımak.

Bugünlerde, kültürel turizmi de içeren yerel kalkınma modelleri ya da yolları tüm dünyada hızla gelişmektedir. Seyahat ve turizm yerel ürünler, ihraçlar ve istihdam bağlamındaki en büyük endüstriyi oluşturmaktadır. Özellikle, yoksul ülkeler ve yörelerde temel kalkınma kaynaklarından biri turizm sektörü olarak görülmektedir (Uca, 2010). Bu noktadan hareketle, fakir ülkeler güçlü oldukları alanda yoğunlaşarak, ellerindeki ekolojik ve kültürel değerlerini sunabilecekleri bir hizmet ve kalkınma alanı yaratmaya çalışacaklardır. Çünkü kültürel turizm aracılığıyla kalkınma ve bu konudaki politikalar bireysel yönelim ve tercihlere indirgenemeyecek kadar önemlidir. Kültürel bağlamda gerekli önlemler alınmazsa ya da kültürel kullanımlar bir koruma planı çerçevesinde yapılmazsa, yerel değerlerin ve geleneklerin geri dönülemez şekilde yozlaşacağı kaçınılmaz olacaktır (Sarı, 2014). Son yıllarda, kentsel politikalarla üretilen *Türk Dünyası Kültür Başkenti* de bu markalardan biridir. Ayrıca, kültürel zenginlikleriyle ön plana çıkan kentlerin, turizm yoluyla tanıtımı ve pazarlanması için şehirdeki tüm yerel tarafların katıldığı sürdürülebilir bir turizm yaklaşımıdır.

2013 ESKİŞEHİR TÜRK DÜNYASI KÜLTÜR BAŞKENTİ

2013 yılında Türk Dünyası Başkenti olan Eskişehir'in böyle bir mega projeye ev sahipliği yaparak, kültürel değerlerinin gözler önüne serilmesi, tanıtılması ve pazarlanması amaçlanmıştır. Görünen bu amaç yanında böyle bir etkinliğin, şehrin kültür destinasyonu olarak gelişimine ve kimliğine de katkı vereceği düşünülmüştür (Çevik, 2015). Etkinliğin turistik açıdan şehre katkılarının neler olduğunun açıklanmasında önce bu süreçte bürokratik anlamda yapılan hazırlıklardan söz edilmesi gerekmektedir. Bu aşamada, şehirdeki tüm paydaşlar arasında uyumun sağlanması ve koordinasyon sorunları yaşanmaması için şehrin önemli aktörlerinin yer aldığı bir ajans kurulmuştur. Bu ajans, tüm etkinlikleri başından sonuna kadar, yürütmüş ve sonlandırmıştır.

Ajans, "Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Hakkında 6303 Sayılı Kanun" kapsamında özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz ve merkezi Eskişehir'de olan "2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı" olarak kurulmuştur (3.5.2012 tarihli ve 6303 sayılı Kanun). Daha sonra 5 Ağustos 2012 tarihinde ajansı organlarının teşkili (Koordinasyon Kurulu, Danışma Kurulu, Yönetim Kurulu ve Genel Sekreterlik) ile çalışma usul ve esasları hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve ajans, resmen tüzel kişilik kazanmıştır. Ajanstaki en kapsamlı ve etkili görev "Koordinasyon Kuruluna" verilmiştir. Bu amaçla, 2013 yılında Türk Dünyası Kültür Başkenti Eskişehir'de yapılacak etkinliklerin çerçevesini, mahiyetini ve önceliklerinin belirlenmesi, hazırlıkların izlenmesi, kamu ve sivil kurum ve

kuruluşların eşgüdüm içinde çalışmasının sağlanması ile ilgili tedbirleri almıştır. Koordinasyon Kurulunda Başbakan'ın görevlendirdiği sorumlu Başbakan Yardımcısı, Dışişleri Bakanı, İçişleri Bakanı, Kültür ve Turizm Bakanı, Maliye Bakanı, Danışma Kurulu Başkanı ve Yönetim Kurulu Başkanı görev yapmıştır. Ajansın gelirleri; Eskişehir İl Özel İdaresi, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Odunpazarı Belediyesi ve Tepebaşı Belediyesi'nin 2012 ve 2013 bütçelerine bu amaçla konulacak ödenekler, Eskişehir ticaret ve sanayi odaları tarafından 2012 ve 2013 yıllarında aktarılacak tutarlar, genel bütçeden yapılacak yardımlar, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ile Anadolu Üniversitesi'nin döner sermaye işletmelerinin gelirlerinden 2012 ve 2013 yıllarında aktarılacak tutarlar ile her türlü naklen yayın, reklam, sponsorluk gelirleri, bağış ve yardımlardan oluşturulmuştur. Kanun çerçevesinde ayrıca, kullanılacak, kamu veya özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetindeki 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki taşınmazların korunması, bakımı, onarımı ve amaca uygun düzenlenmesi için anılan Kanunun 12. maddesi ve bu maddeye istinaden çıkarılan yönetmelik hükümlerine göre, Yönetim Kurulunca Eskişehir Valiliğine kamulaştırma hariç projeler sunulabilme yetkisi de verilmiştir. Bu projeler için belediyelere uygulanan oran sınırlamalarına tabi olmadan kaynak aktarımı da sağlanmıştır. Türk Dünyası Kültür Başkentliği uygulamasının sona ereceği 31.12.2013 tarihinden itibaren altı ay içinde yapılacak tasfiye işlemleri için Yönetim Kuruluna görev verilmiştir (eskisehir.gov.tr, 6. 12. 2015).

Ajans altı ay uzatma ile 30 Haziran 2014 tarihine kadar görev yapmıştır. Toplanan ödenek, gelir ve bağışlardan artan meblağ, tasfiyeyi müteakip iki eşit parçaya bölünüp, kültür ve sanat etkinlikleri için kullanılmak üzere Eskişehir İl Özel İdaresi ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesi bütçelerine gelir olarak kaydedilmiştir (esgazete.com, 13.06.2014). Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı tarafından bir yıl içinde toplam 400'den fazla etkinlik ve 350'den fazla proje yapılmıştır (Çevik ve Yıldırım Saçılık, 2015). Bu bağlamda, 20 ülkeden yaklaşık 100 bin kişi farklı dönemlerde konaklama yapmış, 300 bin kişi ise günübirlik ziyaret etmiştir. Şehirdeki oteller bu süre zarfında ortalama %90 doluluk oranıyla çalışmıştır. Ayrıca, Türk dünyası ülkelerindeki çok sayıda sanayici ve işadamları bu etkinliklerle ilgili olarak şehre gelmiş, Eskişehir, bu vesileyle tüm Türk dünyasına tanıtılmıştır. Bu konsept kapsamında ayrıca, *Türk-vizyon Şarkı Yarışması* düzenlenmiş ve kalıcı eserler kapsamında ise şehre birçok eser kazandırmıştır. Örneğin, yeni stadyum projesi, Anadolu Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi, Millet Bahçesi projesi gibi. Ancak *Türk Dünyası Miniaturkü* gibi projeler yanında, TRT, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Türk Cumhuriyetlerinin ortaklaşa hazırlayacakları bir Türk dünyası müzik arşivi (*Blues arşivi örneği*) gibi projelerin eksikliği de hissedilmiştir (Kaya, 2015).

Bu etkinliklerinin herkese açık ve ücretsiz olarak, sponsorluklarla yürütülmesi, yabancı konukların ise davetli olarak ağırlanması, ekonomik doğrudan katkısının net rakamlar söylenmesini zorlaştırmaktadır. Ancak kültür başkenti olmanın, önemli bir ziyaretçi akımına neden olduğu; bu hareketliliğe bağlı olarak da turizm sektörüne girdi sağlayan birçok sektöre örneğin, taşıma, gıda, medya, eğlence vb. dolaylı etkileri olduğu, sektöre bir canlılık getirdiği söylenebilir. Etkinliğin şehre kolan esas katkısı, yerel halkın sosyal gelişimine ve şehirde yaşayan farklı kültürlere yaratılan farkındalık bağlamında olmuştur. Şehrin yenilenmesi, turizmin canlanması ya da ekonomik kazanımlar gibi faydalarıyla öne çıkan Türk Kültür Başkentliği kapsamında özellikle, yerel halkın ve öğrencilerin aktif olarak yer aldığı ve etkilendiği birçok proje hayata geçirilmiştir (hakimiyet.com, 24.11.2015). Bu etkinliğin şehre sosyal anlamda daha fazla kazanımlar sağladığı söylenebilir. Ancak bu kapsamda, yerel halkın bilgilendirilmesi ve etkinliklere katılımın teşvik edilmesi konusunda bazı sıkıntılar yaşandığı da ifade edilmiştir. Bu tür sorunların ortadan kaldırılmasıyla, etkinliklere katılımın çok daha fazla sayıları ulaşacağı belirtilmiştir. Bundan sonraki yapılacak etkinliklerin yerel halkın daha fazla bilgilendirilerek ve desteğinin alınarak düzenlenmesi durumunda daha fazla sinerji yaratacağı vurgulanmıştır (Çevik ve Yıldırım Saçılık, 2015). Ayrıca, etkinliğin yürütülmesinde, zaman zaman bürokratik yapıdan kaynaklanan bazı koordinasyon sorunlarının ortaya çıktığı da görülmüştür. Kamu ve özel kuruluşlar arasındaki yapısal kimi farklılıklar, bazı yönetim aksaklıklarına neden olmuştur. Buna bağlı olarak, bu tür etkinliklerin organizasyonunda daha başarılı olunması için geleneksel bürokratik yapı yerine esnek ve katılımcılığın daha hızlı ve yoğun olduğu paydaş yönetimine dayalı, hiyerarşik olmayan bir yapılanmaya gidilmesi, insan kaynakları yönetimine ve risk yönetimine önem verilmesi önerilmiştir (Timur vd., 2014: 78).

SONUÇ

Günümüzde kentler yatırım çekmek, ekonomilerini güçlendirmek ve rakipleriyle mücadele edebilmek için birer destinasyona dönüşmek, farklı olmak zorundadır. Bu çerçevede her şehirdeki özgün kimlik, farklı çekicilikler adeta birer turistik ürün haline getirmeye çalışmaktadır. Son yıllarda turizm planlamalarında yer alan destinasyonların da bu anlayışa bağlı olarak, marka tanımları ile gündeme geldiği gözlemlenmektedir. Türk Dünyası Başkenti konsepti bu bağlamda, 2012 yılından beri kullanılan ve bir destinasyona marka olma yanında, kimlik değeri de katan bir etkinliktir. Türk dünyası, günümüze kadar insana değer verme noktasında farklı coğrafyalar, farklı zamanlar, farklı şahsiyetlerle tüm dünya insanlarına aynı mesajı vermiştir. İsmail Gaspıralı'nın *Dilde, fikirde, işte birlik* diyerek ortaya koyduğu felsefe bugünkü Türk Dünyası

Kültür Başkenti projesinin de yol haritası olmuş, bu etkinliklere ayrı bir kimlik ve ruh katmıştır.

Başarıyla yürütülen ve her yıl bir başka Türk şehrinde gerçekleştirilen bu etkinlik 2013 yılında Eskişehir’de düzenlenmiştir. Eskişehir’in ekonomik hayatına canlılık katması yanında, kültürel değerlerinin yaşatılması ve şehrin Türk dünyasındaki tanınırlığını artırmıştır. Bu kapsamda başlatılan yaklaşık 400 proje hayata geçirilmiş, bunlardan birçoğu tamamlanarak şehrin alt yapı ve kimi kültürel değerlerinin yaşatılmasına önemli katkılar sağlanmıştır. Kalıcı eserler bağlamında hazırlanan projeler ise devam etmektedir. Bu etkinliklerle ilgili olarak önemle ele alınması gereken konu, bu faaliyetlerin yürütüldüğü şehirlerin kültürel yapısına olan katkılarının belirlenmesi gibi ekonomik katkılarının da neler olduğunun net rakamlarla ortaya koyulabilmesidir.

Türk dünyası etkinliklerinin yapıldığı yıl içinde, turizm sektörü ve bağlı sektörlerdeki gelir artışı, gelen ziyaretçi sayısındaki artışlar ve sektörel katkıların hesaplanması gerekmektedir. Bu amaçla, sanayi ve ticaret odalarının, bu organizasyonları yürüten kurum ve kuruluşların Türk Dünyası Başkentliğine dair tüm faaliyetleri kayıt altına alması son derece önemlidir. Bu etkinliğe ait net ekonomik çıktıların saptanması ve bunun tüm paydaşlarla paylaşılması, bu etkinliğin daha fazla sahiplenilmesi ve sürdürülebilir olmasını sağlayacaktır. Ayrıca, Türk Dünyası Başkentliği gibi mega projenin yürütülmesinde hiyerarşik olmayan, merkezi idarelerin desteklediği, paydaş yönetimi yaklaşımının uygun olduğunu ileri süren araştırma sonuçlarının da dikkate alınması ve bürokratik yapılanmadan çıkartılması gerekmektedir. Diğer taraftan, bu etkinliklerle ilgili olan yetkililere gelecekte, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin de Türk Kültür Başkentliği kapsamında düşünülmesi ve bu markanın buradaki bir şehre verilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akyol, T. (2009). Türk dünyası ne demek?, 29 Kasım 2015 tarihinde <http://www.milliyet.com.tr/-turk-dunyasi--ne-demek-/taha-akyol/siyaset/siyasyetazardetay/10.07.2009> adresinden erişildi.
- Çeken, A. (2013). 2010'dan 2013'e Kültür Başkentliği, *Mostar Dergisi*, Ekim, Sayı 92. 30 Kasım 2015 tarihinde <http://mostar.com.tr/koseDetaylar.aspx?id=1214> adresinden erişildi.
- Çevik, S. (2015). *Turistik Destinasyonlarda Marka Stratejileri: Eskişehir 2013 Türk Dünyası Dünya Başkenti*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çevik, S. ve Saçılık Yıldırım, M. (2015). Kültür Birleştirir: "Sosyal Gelişme" Açısından Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Projeleri, *Culture Unifies: The Projects Of Eskişehir 2013 Turkic World Capital of Culture in Terms of "Social Development"*, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, 7(34): 636-649.
- Efe, A. (2009). Eskişehir'in Demografik Yapısında Değişim: 1831'den 1927'ye. Kurtuluş ve Aydınlanma. E. Safi (Ed.), *Arşiv Belgeleriyle Eskişehir*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kavuncu, O. (2010). *Güzel Türkistan*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yayınevi.
- Kaya, R. (2015). *Türk Yurdu Dergisi*, Eylül, Yıl 104, Sayı 337. 21 Aralık 2015 tarihinde <http://turkyurdu.com.tr/1708/turk-dunyasi-kultur-baskenti-kazan-projesi.html> adresinden erişildi.
- Resmi Gazete (2012), Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Hakkında 6303 Sayılı Kanun. T.C. Resmi Gazete, 28890, 3 Mayıs 2012.
- Sarı, E. (2014). *Kenarın Kitabı*. (F. Şenol Cantek, Derleyen). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Uca, S. (2010). *Şehir Turizmi ve Kültür: Yabancı Turistlerin Kültürel Bir Destinasyon Olarak İstanbul'u Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma*, Yayımlanmamış Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Yılmaz, M. ve Kavuncu, Ç. (2014). *Türk Dünyası Başkentleri*, Ankara: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi.
- 5 Aralık 2015 tarihinde <http://tdkb.nevsehir.edu.tr/tr/genel-bilgiler> adresinden erişildi.
- 10 Aralık 2014 tarihinde <http://www.esgazete.com/turk-dunyasi-ajansi-sure-si-uzatildi-h7274.html> adresinden erişildi.

- 10 Nisan 2013 tarihinde <http://www.eskisehir2013.org.tr/index.php/tr/eskisehir2013/eskisehir-2013-turk-dunyasi-kultur-baskenti-hakki> adresinden erişildi.
- 11 Kasım 2015 tarihinde <http://www.hakimiyet.com/genel/turizm-sirketleri-kultur-baskenti-ajansi039na-tesekkur-bile-etmedi-h1149266.html#ixzz3sap3iyCN> adresinden erişildi.
- 11 Kasım 2015 http://www.zaman.com.tr/aktuel_mari-turk-dunyasi-kultur-baskenti-oldu_2260027.html adresinden erişildi.